

**Vyjádření školitelky Mgr. Magdaleny Kroupové k průběhu studia a k disertační práci
“Internacionalizácia v západoslovanských jazykoch. Konfrontačný pohľad na
internacionalizácii lexiky češtiny, polštiny a slovenčiny”,
předkládané v roce 2018 na Katedře středoevropských studií FF UK v Praze**

Dizertačnú prácu Mgr. Magdaleny Kroupovej *Internacionalizácia v západoslovanských jazykoch. Konfrontačný pohľad na internacionalizácii lexiky češtiny, polštiny a slovenčiny* považujem za významný príspevok k porovnávacej západoslovanskej lexikológii v osobitne aktuálnom smere, vo vzťahu k procesu internacionalizácie a k vrstve internacionálnej lexiky. Výskumné sústredenie na češtinu, polštinu a slovenčinu v dizertačnej práci predstavuje pritom prirodzené vyústenie jej pregraduálnej prípravy na vtedajšom Ústave slavistických a východoevropských studií FF UK v Prahe, kde v r. 2010 absolvovala odbor Slavistická studia se specializáci polonistika – slovakistika. Záujem o porovnávací výskum lexiky sa premietol už do jej diplomovej práce *Lexikálne turkizmy v polštine a slovenčine*. Osobné, v tom aj študijné a pracovné kvality Magdaleny Kroupovej, ktoré som mala možnosť spoznávať od začiatku jej vysokoškolského štúdia, sa následne premietli aj do priebehu doktorského štúdia. Za ich významné potvrdenie možno považovať i skutočnosť, že v jeho priebehu bola prijatá na miesto výskumnej pracovníčky v oddelení súčasnej lexikológie a lexikografie Ústavu pro jazyk český AV ČR, kde sa v rovine teoretického výskumu aj koncipovania hesiel podieľala a podieľa na príprave *Akademického slovníka současné češtiny*. Lexikologicko-lexikografické nasadenie v ÚJČ AV ČR sa na jednej strane podpísalo na predĺžení plánovaného času doktorského štúdia, na druhej strane doktorandke ponúklo príležitosť prehĺbiť a rozšíriť znalosti v rozličných smeroch (k hlavným výstupom patria okrem skoncipovaných hesiel viaceré bohemistické štúdie v domácich aj zahraničných publikáciách aj populárno-náučné texty, napr. v časopise *Vesmír*). Pozitívne treba vyzdvihnúť aj spoluriešiteľstvo Magdaleny Kroupovej v lexikologickom porovnávací orientovanom grantovom projekte *Konfrontační popis současného slovenského a českého lexika (systémové vztahy a komunikační koexistence)*. Do (zatiaľ nevydanej) monografie *Čeština a slovenština v komparaci a v komunikaci: lexikální aspekty* tu spracovala kapitolu venovanú neologizácii v češtine a v slovenčine, ktorá obsahovo čiastočne korešponduje s témou jej dizertačnej práce. V rámci tohto projektu sa významnou mierou podieľala aj na spracovaní bibliografie lingvistickej literatúry s česko-slovenskou tematikou. Dôležitým popularizačným projektom s česko-slovenským porovnávacím pozadím, do ktorého Magdalena Kroupová vniesla svoj koncepčný aj autorský vklad, bol seriál venovaný slovenčine v r. 2016 v Lidových novinách, pripravený v spolupráci ÚJČ AV ČR a FF UK v Prahe. Spoločensky aktuálnu problematiku koexistencie západoslovanských jazykov v Českej republike, v danom prípade češtiny a polštiny, sledovala Magdalena Kroupová spolu s Katarzynou Bołbot v dotazníkovom výskume realizovanom s príspevom z dotačného programu vlády ČR *Podpora implementace Evropské charty menšinových či regionálních jazyků*. V rámci vlastného doktorského štúdia zameraného na trojstrannú komparáciu procesu internacionalizácie v češtine, polštine a slovenčine doktorandka absolvovala študijný pobyt na Prešovskej univerzite, predstavila čiastkové výsledky svojho výskumu na domácich aj zahraničných odborných podujatiach a publikovala jednotlivé sondy k dizertačnej syntéze. Vo vzťahu k priebehu doktorského štúdia Magdaleny Kroupovej možno súhrnom povedať, že v jeho čase dokázala napísať originálnu a prínosnú dizertačnú prácu a súbežne ponúknuť aj výsledky ďalších pracovných aktivít dotýkajúcich sa výskumu češtiny osobitne a češtiny, polštiny a slovenčiny v ich vzájomných systémových aj komunikačných vzťahoch.

Dizertačná práca Mgr. Magdaleny Kroupovej *Internacionalizácia v západoslovanských jazykoch. Konfrontačný pohľad na internacionalizáciu lexiky češtiny, poľštiny a slovenčiny* je porovnávacím pohľadom na internacionalizáciu a jej výsledky (internacionálne prevzatia) v troch sledovaných jazykoch, ktorý je výnimočný svojím prístupom aj spracovaním. V prípravných štádiách práce sa autorke na základe analýzy literatúry predmetu a zvážení optimálnosti výskumného prístupu vykryštalizoval pohľad materiálovo vychádzajúci z porovnateľných korpusových zdrojov (Araneum Bohemicum Maius, Araneum Polonicum Maius, Araneum Slovaccum Maius) a ich frekvenčných údajov, spravidla opretý o široké spektrum lexikografického spracovania všetkých troch jazykov. Primerane logicky štruktúrovaná práca pozostáva okrem úvodu a záveru z troch kapitol, kde prvá sa zameriava na nastolenie základných východísk a cieľov práce ako aj na predstavenie materiálových zdrojov, druhá prináša obraz internacionalizácie už v sústredení na sledované jazyky a tretia, jadrová, predstavuje výsledky analýzy konfrontovanej lexiky na hláskoslovnej, ortografickej a ortoepickej rovine, morfolologickej a slovotvornej rovine a napokon na lexikálnosémantickej rovine s konfrontačnou klasifikáciou internacionalizmov troch porovnávaných jazykov do siedmich ekvivalenčných typov. V sústredení na zhody a rozdiely pomenovaní opreté o štruktúrne charakteristiky jednotlivých jazykových rovín trojice jazykov, také zaujímavé už pri – bežnejšej – konfrontácii dvoch jazykov, podarilo sa autorke predostrieť plastický obraz, v ktorom vystupujú jednotlivé osobitosti každého z jazykov aj väčšia blízkosť dvojice jazykov oproti tretiemu v tom či onom ohľade. Tak napr. všeobecná suprasegmentálna zvuková charakteristika poľštiny s prízvukom na penultime oproti druhým dvom jazykom s prízvukom na prvej slabike premietajúca sa aj do zvukovej podoby internacionalizmov, či existencia vokalickej dĺžky v češtine a slovenčine oproti poľštine a ďalej uplatňovanie rytmického krátenia v slovenčine oproti češtine. Z konfrontačného hľadiska je zaujímavý aj špecifický adaptačný proces v slovenčine s prehodnocovaním heterosylabických vokalickejých spojení v internacionalizmoch na diftongy (napr. *klient*), ktoré pri uplatnení rytmického krátenia potom nachádza ďalší odraz vo vokalickej štruktúre derivátov (SK *klientsky* oproti CS *klientský*). Pozoruhodný obraz prináša kapitola venovaná škále ekvivalenčných typov, kde sa do zorného poľa dostávajú lexikálnosémantické paradigmatické vzťahy internacionalizmov, do ktorých sa premieta na jednej strane vnútorná štruktúra lexikálneho spektra lexém, na druhej strane paradigmatické vzťahy internacionalizmov a neinternacionálnych lexikálnych prostriedkov. V tejto časti sa z porovnávacieho hľadiska s priemetom do oblasti osvojovania jazykov aj prekladu ako osobitne zaujímavé ukazujú jednotlivé predstavené podtypy symetricko-asymetrického typu. Z hľadiska jazykovej teórie i praxe je dôležité spracovanie a exemplifikovanie rozličných typov medzijazykových homoným. Pri paradigmatických vzťahoch sú zaujímavé aj zhody a diferencie v existencii vnútrojazykových internacionálnych homoným a paroným (porov. napr. existenciu homoným *zip*¹, *zip*² v češtine oproti slovenským paronymám *zips*, *zip* a neinternacionálnym pomenovaniam *zamek błyskawiczny*, *suwak* oproti *zip* v poľštine; daný obraz súčasne ukazuje vyššiu medzijazykovú unifikáciu pri novšom internacionalizme – prevzatí z angličtiny vo všetkých troch jazykoch).

V súvislosti s paradigmatickými vzťahmi si dovoľím položiť otázku, jednotlivosť, ktorá sa však dotýka viacerých parciálnych aspektov sledovaných v práci. Vo všetkých troch jazykoch, ako sa možno presvedčiť aj v paralelných zoznamoch analyzovaných lexém začlenených v práci, existuje internacionalizmus CS *ministr*, PL *minister*, SK *minister*, pričom v češtine aj slovenčine je relatívne frekventovaný slovesný derivát *ministrovat/ministrovať*. Ako jeden z príkladov toho, čo na väčšej ploche doktorandka v práci rozoberá v súvislosti s hláskoslovnou adaptáciou, v slovenčine existuje aj paronymum *miništrovať* ako derivát substantíva *miništrant* (adaptačné fonemické spojenie -št-),

kým v češtine treba počítať s homonymami *ministrovat*¹, *ministrovat*², pri existencii zodpovedajúceho substantíva *ministrant*. Akú situáciu tu rozvinula poľština?

Záver

Magdalena Kroupová v dizertácii zameranej na konfrontáciu procesu internacionalizácie v troch západoslovanských jazykoch ponúkla originálny a nový pohľad na jeden z najvýraznejších procesov v lexike blízkopríbuzných západoslovanských jazykov a významne ním prispela k poznaniu v skúmanej oblasti. Predložená dizertačná práca spĺňa požiadavky kladené na dizertačnú prácu v odbore Slované filológie – odporúčam ju na obhajobu a predbežne klasifikujem ako „prospela“.

V Prahe 9. 9. 2018

doc. PhDr. Mira Nábělková, CSc., školiteľka